

Магістр 2 року навчання
заочного факультету ХНЕУ

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Розглянуто основні підходи до тлумачення поняття "фінансова стійкість банку", обґрунтовано теоретичні засади фінансової стійкості банків, наведено характеристику основних її складових. Розкрито сутність та економічний зміст фінансової стійкості банку.

Аннотация. Рассмотрены основные подходы к толкованию понятия "финансовая устойчивость банка", обоснованы теоретические основы финансовой устойчивости банков, приведена характеристика основных ее составляющих. Раскрыты сущность и экономическое содержание финансовой устойчивости банка.

Annotation. The main approaches to the interpretation of the concept of "financial sustainability of a bank" are considered, the theoretical foundations of financial stability of the banks are grounded, and characteristic of its basic components is given. The essence and economic content of financial stability of a bank are revealed.

Ключові слова: фінансова стійкість банку, платоспроможність, ліквідність, капіталізація банку, прибутковність банку, фінансова стабільність банку.

Будь-яка держава світу зацікавлена у економічному зростанні та розвитку власної економіки. Досвід розвинених країн вказує, що основою їх економічного розвитку є стабільність банківського сектору. Питання фінансової стійкості банків має свою специфіку, засновану на джерелах формування фінансових ресурсів, структурі активу, оцінці результатів діяльності, а тому в умовах становлення банківського сектору та нестабільності економіки проблема забезпечення фінансової стійкості комерційного банку набуває особливої актуальності.

Вивченню питання фінансової стійкості банку приділяється значна увага науковців, зокрема таких, як: Андріїв В. Г., Антонов Н. Г., Белих Л. П., Заруба О. Д., Захаров Н. Н., Маслюченко Ю. С., Пантелеєв В. П., Халява С. П., Шелудько Н., Шиллер Р. І. [1 – 7]. Однак окремі аспекти поняття залишаються не до кінця визначеними та потребують більш детального розгляду.

Метою роботи є узагальнення основних підходів до тлумачення сутності поняття "фінансова стійкість банку". Загалом можна виділити п'ять таких основних підходів до трактування поняття "фінансова стійкість".

1. Фінансова стійкість – це відповідність нормам певних фінансових показників банку. Такого погляду дотримується Шиллер Р. І., який у праці [7, с. 32] вказує, що фінансова стійкість залежить від відповідності результатів діяльності банку певним нормативним показникам, до яких вчений відносить мультиплікативну ефективність власного капіталу, рівень доходів та прибутку, норму прибутку на власний капітал, обсяг та структуру власних коштів, достатність капіталу, ліквідність, створення додаткової вартості банком.

2. Фінансова стійкість – це ліквідність та платоспроможність. Цей погляд відображається у працях таких вчених, як: Андреев В. Г., Захаров Н. Н., Антонов Н. Г., Песель М. А. [1; 8, с. 81]. Названі дослідники ототожнюють фінансову стійкість з ліквідністю та платоспроможністю, зазначаючи, що ці показники є важливими при визначенні фінансової стійкості, бо тільки при достатньому рівні показників ліквідності та платоспроможності можна вважати банк стійким. Але, на думку автора, поняття фінансової стійкості та ліквідності не є тотожними, тому що ліквідність повністю не розкриває зміст більш широкого поняття фінансової стійкості.

3. Фінансова стійкість – це складова частина загальної стійкості. Ряд науковців характеризують фінансову стійкість як складову частину стійкості банку у широкому розумінні: стійкість включає фінансову стійкість, організаційно-функціональну стійкість, капітальну стійкість та комерційну стійкість. Такого погляду дотримуються такі вчені, як: Заруба О. Д., Маслюченко Ю. С. та Стоянова О. С. [3; 4; 9].

4. Фінансова стійкість – це система трансформації ресурсів та ризиків. Н. Шелудько визначає фінансову стійкість як динамічну інтегральну характеристику спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків, повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього середовища [6, с. 43]. При такому підході до визначення поняття "фінансова стійкість банку" залишається незрозумілою складова "трансформації ресурсів та ризиків". До того ж, на думку автора, слід було визначити зв'язок з поняття фінансової стійкості з такими показниками, як ліквідність та платоспроможність, які відіграють важливу роль при визначенні стійкості комерційного банку. Банк має розглядатися як динамічна система, тому що його функціонування проходить у мінливому економічному середовищі. На думку автора, фінансову стійкість також доцільно розглядати як динамічне поняття.

5. Фінансова стійкість – це прибутковність банку. Пантелеєв В. П., Халява С. П. та Белих Л. П. у своїх працях фінансову стійкість частково прирівнюють до прибутковості банку [2; 5]. Так, Пантелеєв В. П. та Халява С. П. зазначили, що своєрідним відображенням стійкого перевищення доходів над витратами і є фінансова стійкість [5]. Белих Л. П. вважає, що рівень фінансової стійкості визначає прибутковність банку та його здатність виплачувати дивіденди за акціями [2]. Можна погодитися, що фінансова стійкість залежить від прибутку банку: прибуток від діяльності банку може підвищити рівень його фінансової стійкості, оскільки, з одного боку – йде на покриття збитків, а з іншого – на нарощування капіталу. Проте не можна поняття фінансової стійкості банку ототожнювати з прибутковістю, оскільки фінансова стійкість є більш широким поняттям. Також потрібно враховувати періодичність, джерела та розміри

же час, забезпечення високого рівня прибутку пов'язане з високим рівнем ризику, що може спричинити втрату фінансової стійкості. З огляду на досліджуване поняття потребує уваги й раціональний розподіл прибутку між його капіталізацією та виплатою дивідендів – недостатня капіталізація може стати фактором погіршення фінансової стійкості банку.

Слід зауважити, що категорія "стійкість" в економічній науці зазвичай визначається як сталість, постійність, невідкладність ризику втрат та збитків [10, с. 770]. У роботі [11, с. 710] стійкість трактується як "здатність витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь". Таким чином, категорія "стійкість" заснована на стабільності та постійності певних параметрів.

Отже, на думку автора, тлумачити фінансову стійкість банку доцільно як динамічне поняття, що характеризує фінансовий стан банку з точки зору здатності виконувати свої зобов'язання у будь-який час за умов підтримання на належному рівні ліквідності та платоспроможності, зростання прибутку і зменшення ризиків та здатність зберігати стан ефективного функціонування в умовах негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Подальше дослідження полягає в удосконаленні організаційно-методичного забезпечення процесу управління фінансовою стійкістю банку з огляду на авторське тлумачення досліджуваного поняття.

Наук. керівн. Медведєва І. Б.

Література: 1. Как выбрать надежный банк / В. Г. Андреев, Н. Н. Захаров, Л. К. Локтев и др. – М. : Банковский деловой центр, 1998. – 184 с. 2. Белых Л. П. Устойчивость коммерческих банков. Как банкам избежать банкротства / Л. П. Белых. – М. : Банки и биржи, 1996. – 192 с. 3. Заруба О. Д. Фінансова стійкість комерційного банку: способи визначення / О. Д. Заруба, Р. І. Шиллер // Вісник НБУ. – 1997. – № 7. – С. 33–36. 4. Маслюченко Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке: технология финансового менеджмента клиента / Ю. С. Маслюченко. – М. : Перспектива, 1997. – 214 с. 5. Пантелеев В. П. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання / В. П. Пантелеев, С. П. Халява // Банківська справа. – 1996. – № 1. – С. 32–39. 6. Шелудько Н. До визначення фінансової стійкості комерційного банку / Н. Шелудько // Вісник НБУ. – 2000. – № 3. – С. 40–43. 7. Шиллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення / Р. І. Шиллер. – К. : Наукова думка, 1998. – 158 с. 8. Антонов Н. Г. Денежное обращение, кредит и банки / Н. Г. Антонов, М. А. Пессель. – М. : Финстатинформ, 1995. – 275 с. 9. Финансовый менеджмент: теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 1998. – 656 с. 10. Большой экономический словарь / [под. ред. А. Н. Азрилияна]. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 1 288 с. 11. Словник української мови / за ред. І. С. Назарова, О. П. Петровської, Л. Г. Скрипник та ін. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. IX. – 854 с.